

6

ЕКОНОМИСТ

Годишњи школски часопис
Мај, 2018. године

Драги ученици, професори, родитељи, ово је шести број нашег листа Економист. Због финансијских средстава, часопис штампамо само једном годишње, али у њему објављујемо најзначајније податке и догађаје за ту школску годину. Наш заједнички задатак је да стално напредујемо, учимо и радимо на себи, али и да други уче од нас. Овај број посвећујемо, нашем драгом колеги који нас је прерано напустио, Синиши Денићу.

У овом броју можете прочитати:

1. Литерарне радови наших ученика и професора.
2. Математика око нас и у нама.
3. Михаило Петровић Алас.
4. Повезаност српске и бугарске књижевности.
5. Народна веровања у виле.
6. Легенде са Косова и Метохије.
7. Употреба англицизма у дневној штампи.
8. Банке и банкарски систем
9. Новине у Закону о основама система образовања и васпитања
10. Дешавања.
11. Такмичења.

ЕКОНОМИСТ, лист Економско-трговинске школе

Лист уређују:

Професори српског језика: Ивана Арсић, Јелена Талић ;

Тања Максимовић - професор математике;

Драгица Митић - директор, Снежана Нешић - педагог и сви остали професори Економско-трговинске школе који учествују у прикупљању података и изради радова.

Захваљујемо и ученицима наше школе на великом броју литерарних радова.

Штампање листа подржала је и финансирала Општина Грачаница .

Поштовани ученици, колеге, пријатељи, 7. децембра 2017. обављајући свој последњи радни задатак на одбојкашком турниру у Лепосавићу, изненада је преминуо наш драги колега и професор Синиша Денић-Циле.

Синиша Денић је рођен 20. јануара 1974. године у Приштини. Основну и средњу школу као и Факултет за физичку културу завршио је у Приштини. Најпре је радио као професор физичког и здравственог васпитања у Основној школи „Свети Сава“ у Сушици, а од 1999. године па све до данас у нашој Економско-трговинској школи из Приштине у Лапљем Селу. Иза њега је остала супруга Александра и син Реља.

Прерано нас је напустио један од најбољих и најплеменитијих људи које смо познавали. Био је наш ослонац и узданица. Његова душа и ум су увек били отворени за све нас. Једино је он увек имао решење за све наше проблеме, јер је желео да их реши. Никада није био равнодушан према нашој патњи, а нарочито према ученичкој. Ученици су били не само његова деца, већ његова светиња.

Генерације ученика памтиће га као свог доброг пријатеља, па онда као професора. Једини је професор у нашој школи кога су сви звали по надимку - Циле. Не зато што нису знали његово право име, већ зато што су тиме показивали да им је он близак, као најрођенији. Његови часови су били најомиљенији и најпосећенији.

Био је узор свима нама у погледу начина живота. Указивао нам је на грешке које

правимо у међусобном опхођењу, у исхрани и очувању свог здравља. Живео је у складу са чувеним правилом: „У здравом телу, здрав дух“!

Никада нећемо заборавити његова племенита дела, од моралне до материјалне помоћи. Његове руке су увек били раширене и милосрдне за све коме год је то било неопходно.

Он је својим делима показао да принчеви још постоје и да је херој модерног доба.

Драги Циле, хвала ти на свему што си урадио за све нас! Нећемо те никада заборавити, остаћеш заувек са нама, у нашим срцима и у нашем сећању.

Почивај у миру!

Вечна ти слава и хвала!

**Припремила Ивана Арсић, професор
српског језика и књижевности**

Најтеже је писати и прочитати опроштајни говор за овако дивног човека, нашег омиљеног професора Цилета. Најпре желим да овај говор послужи за утеху, за ублажавање бола и туге свима нама који смо га волели и доживљавали као свог најближег. Учинио је све да нам својим делима живот олакша и улепша, да будемо срећнији.

Нажалост, ово наше познанство се брзо завршило. Али упркос томе стигли смо да упознамо његову нарав, навике, врлине, да стекнемо међусобно поверење, да можемо да му се похвалимо и пожалимо, да се међусобно посаветујемо, охрабримо и подржимо...

А данас је дошао онај најтужнији дан, дан нашег расанка. Нема више дружења, ми немамо једног великог професора, његова породица нема супруга, оца, стрица, ујака...

Драги професоре, у овом тренутку нисам вешт говорник да нађем довољно велики број мудрих речи којима бих могао да изразим све што осећам и мислим о Вама. Нисте Ви нама били само професор, били сте нам пријатељ, тренер и родитељ. Учили сте нас о лепоти спорта, фер-плеју, пријатељству и што је најважније, да будемо људи. Вечито ћемо Вам бити захвални на томе.

Тога дана када сте нас напустили били смо заједно на школском турниру. Када се само сетим колико смо се вредно спремали да учинимо школу и Вас поносим, да Вам се одужимо бар некако за све што сте урадили за нас. Отишли смо тамо спремни да победимо, знам да сте и Ви веровали у то. Почели смо да играмо најбоље што смо могли, као да смо предосећали да Вам тада треба показати све што сте нас научили. А

онда сте нас Ви изненада напустили. Извините, што нисмо могли да наставимо да играмо, јер како играти без Вас, како без срца екипе? Вратили смо се скрхани од бола у школу која се одмах учинила мрачном и тамном. Од тога дана се питамо како опет ући у школу, а не сетити се Вас? Како поново заиграти било који спорт, а не сетити се неког ко нас је свему научио?

Биће нам тешко, најтеже до сада, али Вам на овом месту обећавамо да ћемо дати све од себе да завршимо школу са што бољим успехом и да сваки пут када заиграмо урадимо то најбоље што можемо.

Хвала Вам на свему што сте учинили за нас, а учинили сте много!

Вечна Вам слава и почивајте у миру!

Ученици III разреда

Економско-трговинска школа из Приштине у Лапљем Селу има своје истурено одељење у Племетини. Племетина припада општини Обилић.

Економско-трговинска школа, као и истурено одељење Медицинске школе, налази се у згради ОШ „Свети Сава“. Стара изрека „Кад се хоће, све се може“ потврђује своје значење управо у овом случају. Све три школе заједно функционишу на завидном нивоу.

Ученици Економско-трговинске школе наставу похађају у преподневној смени. Број ученика сваке године се мења, у зависности од генерације, али увек има довољан број како бисмо наставу могли реализовати.

Желим истаћи по чему су карактеристични наши ученици. На часовима књижевности и матерњег језика трудимо се да приче из романа, новела, приповедака упоредимо са причама из наших живота и тиме нагласимо животну истину. Учимо да саосећамо, упознајемо и доживљавамо туђе животе, да васпитавамо укус, да волимо, да праштамо, да пружимо љубав, да разликујемо добро од лошег, упоређујемо позитивно и негативно, да трагамо... Оно што је задивљујуће јесте воља ученика, њихов труд, послушност, упорност, залагање, доброта... Схватањем суштине живота, наглашавамо да је васпитање важан фактор у животу сваке особе и да својим делима показујемо своју личност.

Поносна сам на своје ученике што они својим поступцима оправдавају моје поверење, увиђају сврху мог рада и труде се да усвоје оно што је најбоље како на мом часу тако и на осталим часовима код других професора.

Колектив Економско-трговинске школе је посебна прича. Састав колектива се не мења годинама. Оно што краси овај колектив јесу међуљудски и добронамерни односи. Функционишемо као једна породица. Какав бисмо ми били пример ученицима ако бисмо се другачије понашали. Деца кући гледају

модел понашања родитеља а у школи модел понашања професора; па с обзиром да је школа и васпитна установа ми се зато трудимо да својим примерима покажемо како треба сарађивати, како се треба понашати, облачити и да школа треба да буде друга породица сваком од нас, јер ученици су најбољи критичари и добро увиђају са колико љубави радимо свој посао и на који начин им пружамо оно што знамо.

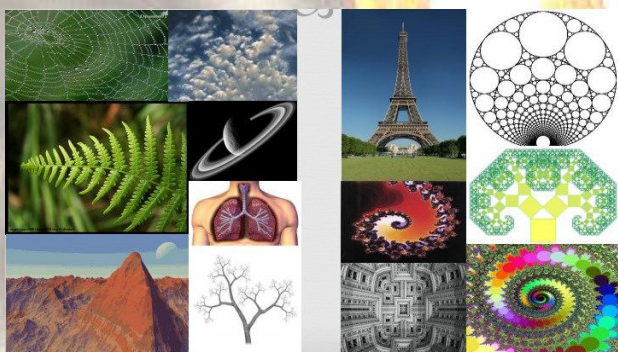
Овим поводом желим да поздравим све ученике Економско-трговинске школе, честитам им Дан школе са жељом да буду здрави и пре свега добри људи.

Драге моје колеге, желим и Вама срећан Дан школе са жељом да вам рад у школи буде испуњен вољом, жељом за рад, успехом и да вас прати добро здравље.

**Воли вас професорка
српске књижевности и језика
Мирјана Столић Поповић**

Дуго сам размишљала о ком занимљивом делу математике да пишем у овом броју Економиста, који део математике (тог огромног пространства) да приближим ученицима и никако нисам могла да се одлучим све до 8. марта. Тог дана моје одељење ме је изненадило прелепим букетом љиљана и вратило у студентске дане када сам бирала којим делом математике желим да се бавим на изборном предмету. Подсетили су ме зашто волимо пахуљице снега, зашто се дивимо Ајфеловом торњу, водопадима, нашем крвном систему...

Сад се питате какве везе имају љиљани и водопади, Ајфелов торањ и наш крвоток, а тек пахуље и броколи. На први поглед нису повезани, али математички су сви део Фракталне геометрије.

Природа је најбољи пример лепоте и савршенства математике, тј. математика и математичке формуле нам само објашњавају неке појаве у природи и чине их разумљивим људима. Фрактал је геометријски лик који се може разложити на мање делове тако да сваки од њих, макар приближно, буде умањена копија целине. Примери фрактала су шкољке, пахуље, облаци, корали, броколи, јагоде, паукова мрежа, киви, сунцокрет, морске звезде...

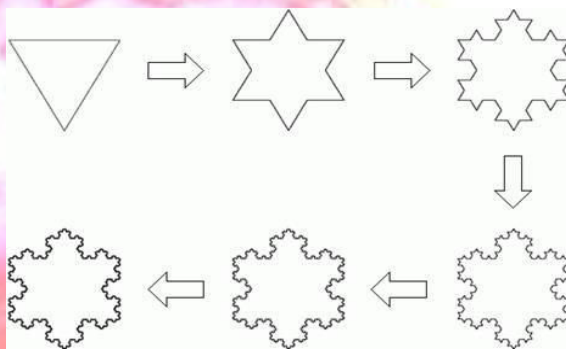
Реч „фрактал“ увео је први пут Манделброт 1975. године да би описао неправилне и неравне криве и први је користио рачунарску графику за креирање и приказивање Фракталне геометрије. Многи делови из Фракталне геометрије већ су пре описани од стране других математичара али су те теорије биле сматране изолованима са неинтуитивним особинама. Манделброт их је

успео ујединити у једну јединствену теорију. Инсистирао је на употреби фрактала као реалних и корисних модела за многе природне феномене, укључујући облик обала и река, структуру биљака, крвних жила и плућа, јата галаксија, Брауново кретање, екг, теорији хаоса, цене на берзи. Сматрао је да су фрактали интуитивнији и природнији него објекти Еуклидске геометрије и то објашњавао речима: „Облаци нису сфере, планине нису конуси, разуђене обале нису кругови, кора дрвета није глатка”.

Фрактали настају на основу једноставних трансформација равни (скалирање, ротација, транслација ...). Кораци:

1. дефинисање низа трансформација
2. цртање почетног обрасца у равни
3. трансформација почетног обрасца помоћу трансформација дефинисаних у првом кораку
4. трансформација нове слике користећи исти скуп трансформација
5. понављање корака 4 онолико пута колико је то могуће

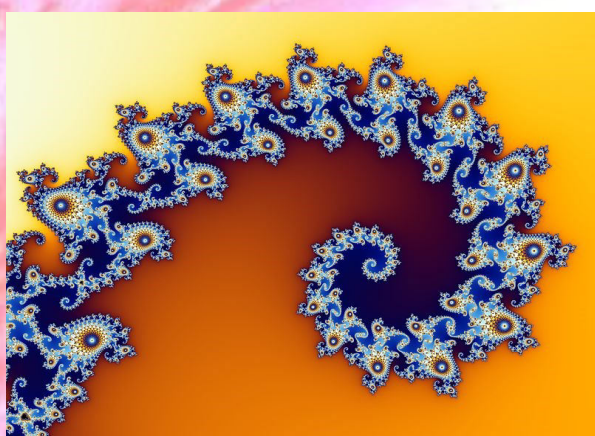
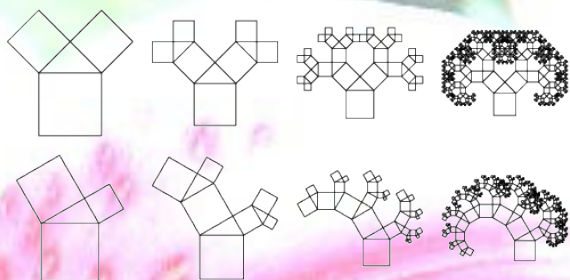
Један од првих и најпознатијих фрактала је Кохова пахуља

Код ње крећемо од једнакоугаоног троугла и сваку страну даље делимо на три дела и уместо средишњег дела стављамо мањи једнакоугаоно троугао.

Питагорино дрво

“ Права поезија и истинска наука могу имати, и доиста имају, додирних тачака. Само што се оне после тих састанка разилазе, прва за инпресивним и лепим, а друга за истинским.“

Михаило Петровић Алас (6.5.1868 - 8.6.1943) је био српски математичар. Његова математичка интересовања била су веома широка и разноврсна. У њему се истовремено сусрећу и писац закона, проналазач неколико реализованих патената, мислилац који заступа механицистичко схватање природне филозофије, аутор система шифровања, писац стручних текстова из рибарства и активни рибар и предузетник, историчар, астроном и сакупљач народног мелоса. Познат је и као изваредан путописац (обишао је и северни и јужни пол) и књижевник. Његови први научни радови припадају теорији диференцијалних једначина. Као директна последица изучавања диференцијалних једначина појавило се његово интересовање за теорију специјалних функција, које су постале његова трајна преокупација.

Његова дела „Елементи математичке феноменологије” и „Феноменолошка пресликавања” сврставају га у визионаре нових токова у развоју науке и филозофије. Предвидео је коришћење математике у областима за које се то почетком 20. века није могло ни наслутити. Неки аутори сматрају да је био претеча Винерове кибернетике. Чињеница је да је његова феноменологија много општија по идејама, од економије до филозофског феноменолошког пресликавања и алегорија, али није математички строго

Припремила Тања Максимовић, професор математике

заснована и остала је на нивоу идеја, без конкретне реализације.

Два пута је био на пријему код председника Француске републике, као најбољи студент генерације. По положеном докторском испиту (Париз 1894.) изабран је за редовног професора Велке школе у Београду. Од тада је пола века неуморно радио на подизању наставног и научног кадра у математици. Када је 1905. године Велика школа прерасла у Београдски универзитет међу првих 8 редовних професора који су даље бирали цело наставни кадар био је и Мика Алас.

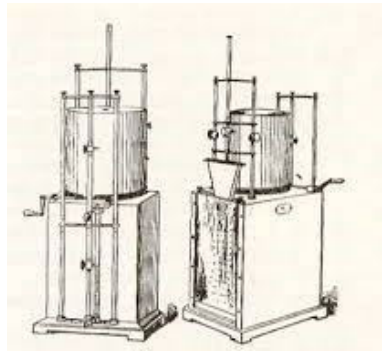

Свој надимак Мика – Алас добио је као познати риболовац и стручњак за питања риболова. 1897. године објављује у „Ловцу” први рад из рибарства, а следеће године учествује у доношењу првог Закона о слатководном риболову на рекама и језерима Србије. Рекордни улов остварио је 1912. године када је уловио сома од 120 килограма. Један је од оснивача Океанографског института у Сплиту.

Основао је свирачко друштво које је имало 12 чланова, који су се редовно састајали и вежбали, а често су забављали госте у познатим београдским кафанама. На репертоару СУЗ-а било је преко 1000 мелодија. Творац је система шифровања који

је користила српска војска. 1897. године конструисао је аналогну рачунску машину за коју је 1900. године награђен на Светској изложби у Паризу.

Написао је путописе „Кроз поларне области”, „У царству гусара”, „С океанским рибарима”, „По забаченим острвима” ...

Као резервни официр учествовао је у Балканским ратовима 1912. и 1913. године и Првом светском рату. На почетку Другог светског рата, као резервни потпуковник заробљен је у Сарајеву и одведен у немачко заробљеништво. Средином 1941. године ослобођен је због болести.

„Живот је часовник на коме часови пролазе брже по подне него пре подне.”

„Прави и дубоки значај метафоре и алегорије испољава се тек у области науке, што је најчешће искључено за оне који нису довољно упућени у области дотичне науке.”

**Припремила Тања Максимовић,
професор математике**

Неофит Бозвели је тридесетих година XIX века живео у Србији и тамо је штампао своје бугарске уџбенике. При уређивању бугарских школских књига он се радо служио српским делима исте врсте и отуда србизми у његовом језику.

По књизи *Бљгарска литература* "А.

Теодорова (Пловдив, 1896. године), види се да је српски утицај био приличан на млађу бугарску књижевност. Јеромонах Пајсије који се 1758. године нашао у Хиландару са Јованом Рајићем, после тога виђења и утиска који је српски историк на њега учинио, решио се да пише бугарску историју и ради тога одлазио међу аустријске Србе. Поп Стојко, касније врачански епископ Софроније, један заслужан бугарски писац, стајао је под јаким утицајем Доситејевих списа. Кирил Пејчиновић, игуман једног манастира близу Скопља, нагиње ка усвајању српскога правописа. Славејков се често инспирише српским делима. Србин по рођењу, Константин Огњановић, учитељ у Враци, преводи Вићентија Ракића: *Пъснь историческа о житиу святаго и праведнаго Алексія челоуька Божія*. Душанов преводи *Злу жену* Јована Стерије Поповића. Славејков и Грујев су под утицајима српске књижевности. Тако је исто и код Даничићева Ђака Прванова, са којим се сусрећемо у српским омладинским листовима седамдесетих година.

По старијим нашим листовима види се да је око 1860. године прилично превођено са српског на бугарски језик. Тако 1860. године Илијев Доброплодни преводи *Ляхана и Београд, некад и сад* Јована Стерије Поповића. У то доба, у Београду, Владикин преводи са српског *Писма о служби божјој* од Муравјева, која је на српски превео Ђуро Даничић.

С друге стране, прву књигу наше новије књижевности *Стематологију*, штампану у

Бечу 1741. године, издао је Христифор Жефаровић. Исто тако, крајем шездесетих година XIX века, утицај Љубена Каравелова био је осетан на српску књижевност.

Између Бугара и Срба постоје данас историјски односи више врста. Ти су односи политички, морају бити, суседи смо по земљишту и по амбицијама. Ти су односи и раније били и културни, преко азбуке и језика, преко монашких културних тежњи које су биле добре.

Суседи смо, и то је помало као кад нас сабијају у позоришту, и сувише близу чујемо како онај до нас дише или уздише или се смеје, не увек сасвим у складу са нашим дисањем и уздисањем. Суседи смо, и виримо преко плота и меримо једно другом срећу и напредак.

Лепа је бугарска прича и лепа српска прича, али шта ће и једна и друга, и куда ће и једна и друга, ако под њима не стоји јако биће човечанства.

Припремио Иван Максимовић, професор српског језика и књижевности

Вила је женско митско биће у старим народним веровањима и народној традицији Јужних Словена. Народна веровања и предања, посебно народна поезија пуна су приповедања о вилама. О постанку вила и њиховом рођењу постоје различита веровања, једно од њих је да су кћери првих људи Адама и Еве које је Бог проклео.

Замишљене су као лепе девојке изузетне лепоте, које проводе живот далеко од људи, у води, на небу, у облацима, планинама, пећинама и увек слободне и младе. Оне имају моћ да се претворе у лабуда, вука, сокола и неке друге животиње. Прво су представљале духове природе, а касније, спајањем са душама предака и персонификацијом, дошло је до веровања каква ми данас познајемо.

Обучене обично у лаке, дуге, беле прозрочне хаљине и наоружане стрелама, са дугом расплетеном косом светле боје, а понекад златном. Виле су сујетне на своју лепоту и не воле да је неко лепши од њих. Вук Караџић каже: „Народ приповиједа да свака ђевојка одвећ лијепа подложна је уроку и зависти вилах, и гледају овакве ђевојке у чему покварити да није љепша од виле.“

Знају бити и врло осветољубиве, нарочито када су у питању особине по којима се неки људи изједначују са њима, као што је ум, телесна лепота, лепота гласа и слично.

У народној поезији ако им се одузму крила оне постају обичне жене, без вилинске моћи. Приповеда се да су снажне и неустрашиве.

Воле да јашу на јеленима и коњима.

Међутим, поред свих ових наведених особина која им народна фантазија приписује, у народним песмама се приповеда како их поједини јунаци побеђују у међусобном двобоју. У народној песми

„Марко Краљевић и вила“ говори се о томе како је Марко савладао вилу која је устрелила Милоша Обилића зато што је лепше певао од ње.

Виле, по правилу, су добре и помажу људима, нарочито јунацима са којима су и посестриме, као и младим заљубљеним особама, ако их позову у помоћ.

Народ је веровао да у неким крајевима на земљи владало благостање док је било вила, јер су оне милостиве према сиромашнима. Сматрало се да доносе срећу људима и да су правичне, али оне могу бити и зле, нарочито ако их неко увреди: „Тешко оном на кога се оне расрде.“

Заљубљују се у младе и лепе људе, нарочито чобане, са њима често ступају и у љубавне односе и рађају им децу. Оне своју љубав прикривају добро и забрањују својим љубавницима да то открију. У народном предању има доста примера из љубавног односа или брака са змајем (јунак), где вила рађа великог јунака. Тако су рођени многи јунаци, који си опевају у народним песмама: Змај-Огњен Вук и Грујица, син Старине Новака и Милош Обилић.

Виле у народним песмама имају своја имена: Анђелија, Ангелина, Ђурђа, Јања, Јованка, Јерина, Јањојка, Јелка, Јерисавља, Катарина, Коса, Мандалина, Наданојла, али вероватно је најпознатије Равијојла. Веште су у лечењу, посебно тешких рана задобијених у бојевима. Лечење које оне предузимају састоји се у видању разним биљем које само оне познају. Оне видају и очи чудотворном водом. Виле имају способност да проричу судбину. У народној песми „Смрт Марка Краљевића“ вила је прорекла Маркову смрт.

Што се тиче порекла имена вила, оно ни до данас није протумачено, али сматра се да је веома старо и да га познају сви словенски народи и да значи опседнутост, и да се само биће, онако како је на почетку дефинисано формирало на Балканском полуострву у XIII веку, а код Руса у XI веку. У млађим веровањима, виле су представљале душе девојака које су умрле насилном смрћу. Најзад, виле су персонификоване, а средина у којој стално бораве (облак, планина) представља природу из које су произашле.

Припремила Јелена Талић, професор
српског језика и књижевности

Баба и јарићи

Марта (Сечка) месеца се верује да је променљиво време па га народ прозвао Сечка. Једног дана сечке, баба је истерала своје стадо на испашу, тог дана је било лепо време као да је пролеће. Када је баба дошла до једног брега ту се зауставила да одмори. Пала је у сан и ту је заноћила са стадом. После поноћи је наступио мраз и снег и баба се смрзла са својим стадом, па је народу стена где је баба страдала прозвао Бабин камен. Ова стена се налази према планини Чичавици и припада атару села Сибовац.

Милошево камење

Када је Милош Обилић убио Мурата, кренуо је на коњу да бежи када је пронашао бабу која га је издала турској војсци, ухватио је бабу за нос и бацио је у Бабин Мост. Онда је почео да бежи у правцу Ситнице, турска војска га опкољава његов коњ је три пута скочио али је био заробљен и убијен. Тако се налазила три камена за које се веровало да су од три скока и ногу коња Милоша Обилића. Камење се налазило у правцу Милошева, а припадало атару села Племетине.

Црвена Водица (Црквена)

После боја на Косову, Ситница се излила до брда испод планине Чичавице. Када се река повукла у своје корито остало је крви на брежуљцима и зато је село добило име Црвена Водица касније је назив промењен у Црквена Водица.

Размишљајући о томе на који начин могу дати свој допринос школском часопису, одлучила сам да читаоцима понудим чланак који говори о ризику који нашем језику прети од претераног присуства страних речи. Тема овог чланка тиче се, углавном употребе и заступљености речи које у нашем језику долазе из енглеског језика, тзв. англицизима, с обзиром на то да последњих година, англицизми „тихо“ али веома убрзано плаве наш језик. Истражујући спортску терминологију у дневним часописима „Блиц“, „Вечерње новости“ и „Спортски журнал“ својевремено пронађен је немали број ових речи, које свакодневно улазе у наш језик и тај број није и не може бити коначан. На овом месту ћу покушати да вам приближим колика опасност од њих прети нашем језику и како да се од њих одбранимо.

Наиме, стране речи, позајмљенице или једноставније туђице, данас, представљају значајан слој лексике нашег фонда. Услови њиховог уласка су најчешће географског и културно-историјског карактера или цивилизацијски контакти уопште; па отуда у нашем језику, од најранијих времена, присутан је велики број турцизама, интернационализама, романизама, германизама и слично. Засигурно можемо рећи да од поменутих „изама“ највише предњаче поменути англицизми. Присутност њихова у говору и писању је све већа. Адаптација неких од њих у нашем језику је таква да их говорници уопште не разликују од домаћих речи; то значи да су одавно ушли у језик и одомаћиле се. Поставља се питање који је заправо разлог њихове све веће заступљености у наш језик? Најновија достигнућа у области науке, технологије,

моде, спорта и других сфера људских деловања развија се под утицајем других култура и њиховог међусобног језичког контакта. Разлог томе је и сам извор насталих новина у датим сферама. Језици који су у контакту преузимају тако речи једни од других и на овај начин попуњавају празнине у својим лексичким фондовима. Тако ћемо за неки појам, за који у нашем језику не постоји одговарајућа реч или пак постоји али руши економске могућности, позајмити страну реч. У том случају је њена присутност у наш језик потпуно оправдана. Најбољи пример за то из нашег истраженог корпуса јесу називи спортова који су као такви познати широм света (фудбал, бејзбол, кикбокс, идр.). Давати нове називе свакој спортској дисциплини противило би се сваком здраворазумском размишљању.

Међутим, проблем настаје када почнемо да позајмљујемо страну реч и онда када за то нема оправдани разлог и сада за дати појам имамо домаћу реч. Тако не морамо утакмицу „стартовати“ већ почети, а играче „трејдовати“ већ продати. Такође и паузу не морамо означити „тајм аутом“, а крај утакмице „финишом“ ако једноставно можемо рећи „крај утакмице“.

Тематика англицизама у последњим деценијама 20. и на почетку 21. века веома је актуелна па је велики број аутора писао управо о овом проблему. Мишљења већине признатих лингвиста су подељена, што се тиче овог проблема. Неки су става да је лексичко позајмљивање позитивна језичка појава, уколико се поставе неке границе. С друге стране, неки од њих сматрају да пуризам (противљење уласка страних речи у језик) има двојаку подлогу: позитивну јер јача национално биће и културни поредак; и

негативну, која се везује за шовинизам, ксенофобију и расизам. На тај начин имамо страну која тврди да су стране речи и нашем језику неопходне како би обогатиле нас лексички фонд; да се језик никако не може унапређивати изгоном света што долази извано и неприхватањем сваке новотарије; као и то да се овакве речи употребљавају са значењем и не треба их никако делити по принципу „за“ и „против“. Тако временом језик постаје „рај за стране речи“, а истовремено и „највеће сметлиште страних речи на свету“. Оно што можемо закључити истраживањем овог проблема нашег језика, јесте да је оно што је са намером и без претеривања, прва формула за постизање компромиса када је у питању позајмљивање страних речи. Не треба губити из вида чињеницу да претерана, и често сувишна употреба англицизама води нарушавању норме стандардног српског језика, који бива замењен нормом енглеског језика, доминантним због своје свеprisутности у различитим сферама живота. Чини се да би цео проблем англицизама био много блажи када би и сами говорници умели да их правилно и одмерено употребљавају. Ова ставка се намеће као питање вредно велике пажње.

Брига за очување матерњег језика требало би да у наступајућим годинама буде један од најважнијих задатака надлежних институција, да не би свест о значају језика ишчезла на рачун процеса који иде у прилог некултури и постане препрека за раумевање међу генерацијама.

**Припремила Јелена Сојевић, професор
српског језика и књижевности**

Када кажемо реч банка прво на шта нас може асоцирати је место где се чува новац. У оквиру бројних финансијских институција у свим финансијским системима, банке имају главну улогу. Банка представља организацију која прима новчана средства и користи та средства за свој рачун у вршењу послова давања кредита и за друге финансијске операције. Реч банка је латинског порекла и означава „тезгу“, место где се вршила размена новца, новчане трансакције, као и разне наплате. Током дугог временског периода, банка је мењала своје функције, а самим тим се мењала и њена дефиниција, па данас постоје различите дефиниције банке. тако на пример може да се узме дефиниција Швајцарца Феликса Сомарија која гласи: „Банка је установа и предузеће којем је узимање кредита у облику новца главно занимање“. Прве дефиниције банке су се заснивале на друштвеној подели рада која је одредила функције банке. Најстарије банке су биле универзалне, што значи да су за своје клијенте обављале све врсте послова. Пословање савремених банака је слично у већини земаља. Прва модерна банка је Банка Светог Ђорђа основана почетком XV века у Ђенови. Банке су у свим земљама финансијски посредници у пословању које подразумева остваривање профита. Они утичу на производњу, потрошњу а самим тим и целокупну привреду, повезује домаћи и међународни систем. Неке од адекватних банака код нас су:

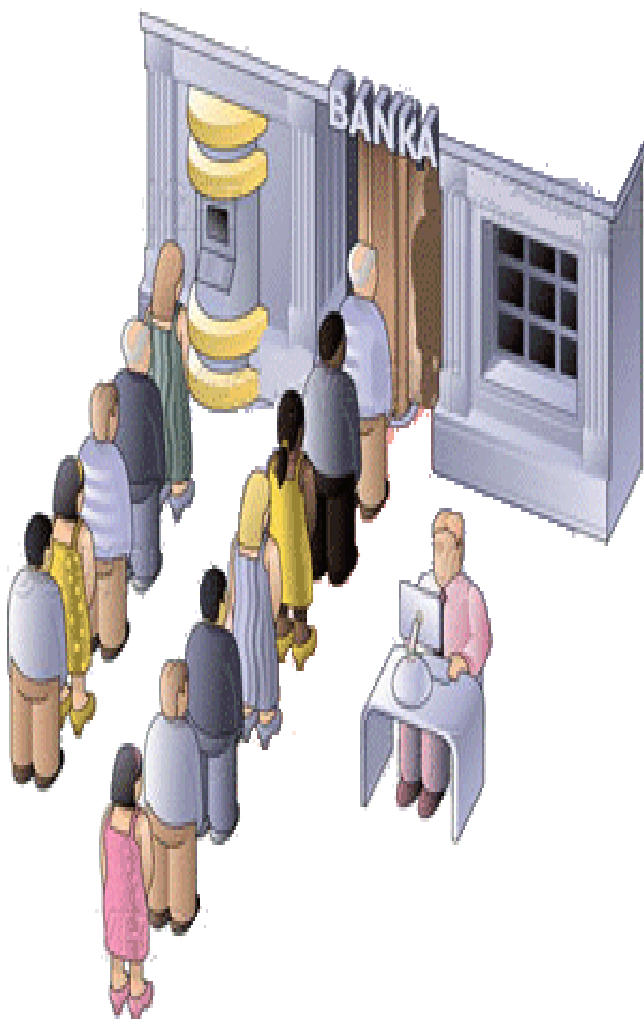
- Комерцијална банка
- Прокредит банка
- НЛБ банка
- Рајфазен банка

- Уникредит банка
- ТЕВ банка

Уобичајна је подела банака:

- Централна или емисиона банка
  - Пословна банка
  - Комерцијалне банке
  - Инвестиционе банке
  - Универзалне банке
- и остале врсте банака.

**Припремила Љиљана Танасковић,
професор економске групе предмета**

Закон о основама система образовања и васпитања објављен је у „Службеном гласнику РС“ број 88. од 29.09.2017. године, а ступио је на снагу 7.10.2017.године.

Међу најважнијим новинама у новом Закону о основама система образовања и васпитања („Службени гласник РС“, бр.88/2017) јесу новине у евиденцијама, које ће образовне установе морати да воде, а све са циљем успостављања Јединственог информационог система просвете, који ће допринети унапређивању процеса доношења одлука у образовању и васпитању на основу релевантних података. Према одредбама члана 175.ЗОСОВ-а школа води евиденцију о: ученицима и одраслима-обухваћеним формалним образовањем; родитељима, односно другим законским заступницима и запосленима у школама и другим установама образовања и васпитања.

Осим наведених евиденција, а у циљу евидентирања података из свог образовно-васпитног рада, школе ће водити: матичну књигу уписаних ученика и одраслих (уколико школа има образовање одраслих); евиденцију о образовно-васпитном раду и о успеху и владању ученика и одраслих; записник о положеним испитима и евиденцију о издатим јавним исправама. У складу са чл.176. и 177. ЗОСОВ-а за потребе вођења регистра ученика и одраслих, а у циљу заштите података о личности, формира се јединствени образовни број (ЈОБ), који прати носиоца кроз све нивое формалног образовања и васпитања и представља кључ за повезивање свих података о ученику и одраслом у Јединственом информационом систему просвете (ЈИСП-у).

Важећи Закон о основама система

образовања и васпитања унео је значајне промене у материју права, обавеза и одговорности ученика основне и средње школе, па и промене у материју дисциплинске одговорности ученика. Поред одредаба Закона о основама система образовања и васпитања, на материју дисциплинске одговорности ученика примењују се и одредбе Закона о општем управном поступку („Сл.гласник РС“, бр.18/16) и одредбе општег акта школе. Покретање и вођење васпитно-дисциплинског поступка ЗОСОВ уређује у члану 85. Те одредбе потпуније уређују васпитно-дисциплински поступак у односу на одредбе раније важећег Закона у члану 114. Према одредбама закона васпитно-дисциплински поступак покреће директор својим закључком. Раније важећи закон није дао изричит одговор на питање ко води васпитно-дисциплински поступак, али се могло закључити да је на то био овлашћен директор, као орган који поступак покреће и окончава га у првом степену, доношењем решења. Члан 85. став 2.ЗОСОВ-а отклања пропуст из раније важећег закона и за вођење васпитно дисциплинског поступка изричито овлашћује директора.

Закон у материју дисциплинске одговорности ученика уноси новину, реч је о обавези школе да ученику, упоредо са изрицањем васпитне или васпитно-дисциплинске мере, одреди и обавезу обављања друштвено-корисног, односно хуманитарног рада, који се одвија у просторијама школе или ван просторија школе под надзором наставника, односно стручног сарадника (члан 86. став 6. ЗОСОВ-а). Такав рад школа одређује ученику, у складу с тежином учињене повреде, водећи

рачуна о психофизичкој и здравственој способности, узрасту и достојанству ученика и о одређивању те мере дужна је да одмах обавести родитеља ученика (члан 86. став 7. Закона). Ближе услове о начину, садржају, дужини, месту и времену обављања и другим питањима од значаја за обављање друштвено-корисног, односно хуманитарног рада чије обављање школа одређује ученику, прописује министар надлежан за послове образовања (члан 86. став 15. Закона). Такође, чланом 112. став 1. Закона о основама система образовања и васпитања прописано је да је забрањено свако понашање запосленог према детету, ученику и одраслом; детета, ученика и одраслог према запосленом; родитеља односно другог законског заступника или трећег лица према запосленом; запосленог према родитељу, односно другом законском заступнику; детета, ученика и одраслог према другом детету, ученику или одраслом, којим се вређа углед, част или достојанство, а ставом 2. истог члана Закона да је директор установе дужан да у року од три дана од дана сазнања за ову повреду забране преузме одговарајуће активности и мере у оквиру надлежности установе. Ставом 3. истог члана Закона прописано је да ће ближе услове о начинима препознавања понашања којима се вређа углед, част или достојанство установе, заједнички прописати министар и министар надлежан за људска и мањинска права, а ставом 4. да поступање установе, када се посумња или утврди вређање угледа, части или достојанства, начине спровођења превентивних и интервентних активности, услове и начине за процену ризика, начине заштите и друга питања од значаја за заштиту, прописује министар. Имајући у виду да је чланом 200. Закона о основама

система образовања и васпитања прописано да ће министар у року од годину дана од дана ступања на снагу овог закона донети подзаконске акте, чиме ће бити могућа пуна примена члана 86. и члана 112. Закона о основама система образовања и васпитања.

Дисциплинска одговорност запослених у установи за образовање и васпитање уређена је одредбама члана 162-166. Закона о основама система образовања и васпитања („Сл.гласник РС“, бр.88/2017) и члана 92. Закона о средњем образовању и васпитању („Сл.гласник РС“, бр.55/2013 и 101/2017), као и општим актом установе.

Дисциплинска мера „писана опомена“ је прописана важећим Законом, која се изриче када обележје учињене лакше повреде радне обавезе имају мали значај учињене повреде, тј. имају незнатне последице повреде обавезе (нпр. када је у питању запослени који је први пут учинио повреду радне обавезе, а иначе своје радне обавезе извршава савесно).

Такође, дисциплинска мера „удаљење са рада“ уведена је важећим Законом о основама система образовања и васпитања, за први пут учињену повреду забране понашања које вређа углед, част или достојанство и за теже повреде радне обавезе из члана 164. т.8-18. наведеног закона, уколико теже повреде радне обавезе нису учињене свесним нехатом, намерно нити са циљем прибављања себи или другог противправне имовинске користи.

Закон о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању објављен је у „Службеном гласнику РС“, бр.101/2017 дана 10.11.2017.године, а ступио је на снагу 18.11.2017.године.

Доношењем Закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању јесте настојање да се, између осталог, обезбеди да се у средње образовање уведе учење засновано на развоју кључних компетенција. Компетенције се могу дефинисати као унутрашњи капацитет појединца, који је потребно исказати да би се извршиле сложене активности. Структуру компетенција чине знања, вештине, ставови, вредности и рефлексije који су препознати као кључни елементи за иновативни и продуктивни развој сваког појединца. Од ученика се очекује не само да репродукују знања, већ да интегришу знања, повезују садржаје из различитих области и личног искуства и примењују већ научено у новим и различитим ситуацијама, да истражују и откривају, да креирају, као и да процењују и вреднују своје и ставове других.

Чланом 21а Закона дефинише се дуално образовање као модел реализације у систему средњег стручног образовања и васпитања, у коме се кроз теоријску наставу и вежбе у школи и учење кроз рад код послодавца, стичу, усавршавају и изграђују знања и вештине, способности и ставови у складу са стандардом квалификације и планом и програмом наставе и учења.

Члан 48. и 49. Закона регулише оцењивање ученика. Формативно оцењивање јесте редовно проверавање постигнућа и праћење владања ученика у току савладавања школског програма и садржи повратну

информацију и препоруке за даље напредовање, и исто се евидентира у школској документацији. Сумативно оцењивање је вредновање постигнућа ученика на крају програмске целине или за класификациони период из предмета и владања. Оцене добијене сумативним оцењивањем по правилу су бројчане и уносе се у прописану евиденцију о образовно-васпитном раду. Ученик се оцењује најмање четири пута у полугодишту. Изузетно, уколико је недељни фонд наставног предмета један час недељно, ученик се оцењује најмање два пута у полугодишту. Нови члан 57а Закона односи се на тестирање ученичких постигнућа. Наведеним изменама Закон прописује обавезу школе да учествује у националним и међународним тестирањима: Национална тестирања Завода за вредновање квалитета образовања и васпитања, ПИСА, ТИМС исл.. Сходно члану 55. Закона о изменама и допунама Закона о средњем образовању и васпитању подзаконски акти за његово спровођење донеће се у року од годину дана од дана ступања на снагу наведеног закона.

Припремила Снежана Ставрић, секретар школе

Атмосфера, слично стаклу, углавном пропушта Сунчево зрачење, па део енергије који уђе у систем Земља-атмосфера, као и у стакленик, остаје у њему и претвара се у топлотну енергију, загревајући Земљину површину и ниже слојеве атмосфере. Ова природна појава „греје“ Земљину површину, што траје већ четири милијарде година. Међутим, данас су научници све забринутији да би људска активност могла, у одређеној мери, изменити овај природан процес са веома опасним последицама. Од индустријске револуције, човечанство је изумело многе машине и постројења који користе фосилна горива као што су угаљ, нафта и природни гас. Сагоревање ових горива, као и многе друге активности човека попут рашчишћавања земљишта за потребе земљорадње или изградње насеља, ослобађају у атмосферу гасове који задржавају топлоту унутар ње. Земљина атмосфера прима највећи део топлотне енергије електромагнетним зрачењем Сунца. Од енергије инфрацрвеног зрачења која се апсорбује у атмосфери преко 90% се рефлектује на површину Земље и доприноси њеном загревању. Због таквог дејства су гасови који апсорбују инфрацрвено зрачење емитовано са површине Земље познати под заједничким називом “гасови стаклене баште”, јер им је деловање слично као деловање стакла у стакленицима. Деловање ефекта стаклене баште је од суштинског значаја за одржавање подношљивих климатских услова на површини планете. Површинска температура Земље је 15°C. Феномен стаклене баште представља слој угљен-диоксида који се ствара изнад Земље. Ефекат стаклене баште је резултат повећане количине зрачења које не може бити емитовано у свемир него га атмосфера упије

и тако повећава температуру планете Земље. Топлота која стиже са Сунца пада на Земљу, одатле се одбија и највећим делом одлази далеко од Земље. Али тако је било некад, међутим активности људи изазивају велике промене на нашој планети. Људи коришћењем све већег броја различитих хемијских једињења у свакодневном животу су променили састав гасова у атмосфери наше планете.

Гледано у ширем смислу, ефекат стаклене баште је природни феномен који се на Земљи догађао милионима година пре него што су људи почели да сагоревају фосилна горива и емитују повећање количине штетних гасова. Ефекат стаклене баште игра пресудну улогу у трансферу топлоте, он је природни механизам којим се загрева атмосфера омогућавајући и живот на Земљи. Али због одређених људских активности он се понаша као негативан фактор. Милионима година ефекат стаклене баште је био благослов за Земљу, међутим током последњег века се претвара у озбиљну претњу изазвану људским активностима.

Са индустријализацијом и растом популације, емисија гасова са ефектом стаклене баште се константно повећавала. У последњих 100 година човечанство је емитовало гасове стаклене баште у атмосферу брже него што су их природни процеси могли уклонити. Главни антропогени извори гасова стаклене баште су индустријски процеси, сагоревање фосилних горива, одлагање отпада, сеча шума, пољопривредна производња и сточарство.

Уместо да пропушта топлоту одбијену са површине, атмосфера почне да задржава одбијену топлоту. И на овај начин се цела атмосфера све више загрева. Гасови који

доведе до загревања су: метан, оксиди сумпора и азота и други, а међу овим гасовима највећу количину представља угљен-диоксид и да се његовим појачаним испуштањем зид стаклене баште повећава, чиме се повећава и задржана количина топлотне енергије. Угљен-диоксид узрокује око 50% ефекта стаклене баште, хлорфлуорокарбонати око 15-20%, метан око 18%, азотови оксиди око 10% ефекта стаклене баште. Овој групи гасова припада и водена пара као најзначајнији гас у атмосфери, а која ремети топлотни биланс атмосфере.

Најистакнутије последице које прате ефекат стаклене баште су:

- повећање глобалне температуре атмосфере
- топљење леденог прекривача
- повећање броја екстремних временских догађаја
- утицај на биљни и животињски свет

Научници су забринути и сматрају да ефекат стаклене баште може довести до глобалног загревања које би имало катастрофалне последице на живот на планети. Повећање концентрације гасова стаклене баште директно утиче појачање ефекта стаклене баште, а самим тим и на повећање температуре. Резултат овога је глобално загревање. У 1995. години Светска научна заједница је известила да су промене већ у току и да се Земља загрејала за 0,7°C у току прошлог века.

Последице глобалног загревања сваког дана су све видљивије. Природне катастрофе и временске непогоде све више узимају маха и уништавају живот на Земљи. Најтоплије лето 2003. године однело је у Европи 30.000

људских живота, а сада је тај број неупоредиво већи. Екстремне суше, незапамћене поплаве и пожари и забрињавајуће температурне осцилације главне су теме стручних извештаја који говоре о климатским променама и глобалном загревању. Светску еколошку јавност посебно забрињава подизање нивоа мора, што већ данас показује штетне ефекте.

Ледени покривач тањи је пет-шест метара, а истраживања показују да се на Гренланду дебљина леда смањује великом брзином. Отапање ледника и раст нивоа мора потопиће приобална подручја и сва мања острва. Подизање нивоа мора од једног метра, предвиђен до 2050. године, потопиће градове попут Венеције и Санкт Петербурга, али и читаву Океанију, Бангладеш, Холандију, америчке обале и друге ниске приобалне области, док су нека тропска острва у јужном Пацифику већ данас расељена због потапања. Чланови владе Малдива свесни овог проблема, одржали су 17.10.2013. године састанак на морском дну, са намером да на симболичан начин скрену пажњу светске јавности на опасност глобалног загревања за све народе који живе на ниској надморској висини.

Резултати тромесечног истраживања британских научника показују да ће се већи део Северног пола у наредних десет година претворити у отворено море.

Према подацима Светске метеоролошке организације (СМО) ова деценија била је најтоплија у протеклих 160 година, од како се води евиденција о просечној температури. Просечна температура ће, према позитивном сценарију, до краја века порастати за 1,8 степени целзијуса, односно за 6,4, ако се знатно не смањи емисија штетних гасова. Један од главних узрока све веће

концентрације угљен-диоксида и повећања средње температура је и масовна сеча шума. Према подацима Светског института за природне ресурсе, до данас је уништено више од 80 одсто природних прашума на Земљи. Од 1900. године нестало је скоро 90 одсто шуме у западној Африци, док је у Бразилу и Индонезији, земљама с највећим областима под кишним шумама, ситуација забрињавајућа – до сада је уништено 2,3 милиона од некадашња четири милиона хектара прашуме. Сваке године се у овим регионима искрчи око 62.000 хектара џунгле, што је еквивалентно величини једног милионског града. Забрињавајуће је што океани годишње апсорбују 2340 милиона тона угљен-диоксида из атмосфере, што подиже па вредност морске површине и убија планктон, без кога нема живота у мору.

Глобално загревање добија у последње време забрињавајуће размере. Негативне промене климе вртоглаво се убрзавају, јер се више од 30 година воде углавном непродуктивне дискусије, уз доношење недоварајућих прелазних решења. Једна од природних катастрофа су и урагани, торнада, земљотреси, вулканске ерупције итд.

Торнадо је насилно ротирајући ваздух, карактеристичан по обртању облака у облику левка. Торнадо олује имају снагу огромног разарања. Стаза штете може бити већи од 1 km ширине и дужине од 80 km. Иако се торнадо јавља у многим деловима света. Ове деструктивне силе природе најчешће се налазе у САД.

Сваке године широм света има око 90 тропских, циличних олуја, а најјаче међу њима, са брзином ветра од 120 km/h називају се ураганима. Један од највећих урагана на свету, за који се сматра да је најскупља природна катастрофа у историји САД, јесте

Катрина. Однела је 1800 живота, више од милион становника је остало без домова, нанела је велике материјалне штете, а чак 80% града Њу Орлеанса је било потопљено. Урагани као што су Ричард, Карл, Ерл, Алекс, Игор само су неки од урагана и олуја која су се догодиле у 2010. години.

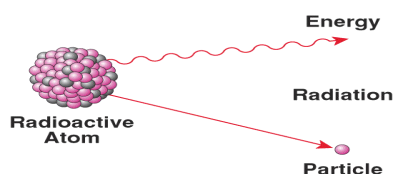

Живот на Земљи је све више угрожен климатским променама и природним катастрофама које су последица глобалног загревања. Питање опстанка великог броја живих врста је неизвесно, а човек једини може да спречи и умањи оно што је сам створио, а што је уједно претња и за његов опстанак. Већина становништва наше планете још увек не разуме колико су штетни ефекти претеране емисије угљен-диоксида по животну средину, па научници широм света покушавају да пронађу право решење овог проблема. Сви морају радити на проналажењу решења за овај проблем. Неопходно је предузимање ригорозних мера редукције емисије гасова који изазивају ефекат стаклене баште.

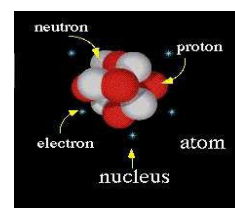
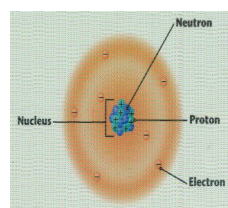
Припремиле ученице 1е:

**Марија Циримотић, Анђела Ристић,
Тијана Беришић**

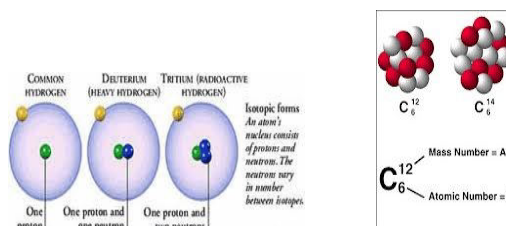
Радиоактивност је особина неких хемијских елемената, односно материја, да емитују невидљиве честице или зраке високе енергије.

Атоми се састоје из позитивно наелектрисаног језгра окруженог облаком негативно наелектрисаних електрона. Нуклеус садржи више од 99,9% атомске масе и састоји се од позитивно наелектрисаних протона и неутралних неурона. Све честице на окупу држи нуклеарна сила.

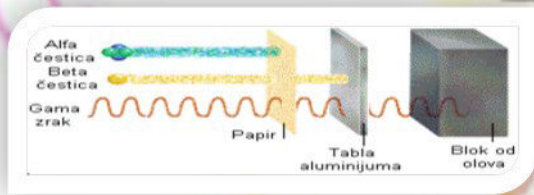
Изотопи су језгра истог хемијског елемената, имају исти број протона а различити број неутрона. Изотопи који емитују јонизујућа зрачења зову се радиоизотопи.

Постоје три врсте јонизујућих зрачења:

1. Алфа зрачење (крупне, позитивно наелектрисане честице) велике таласне дужине а слабе продорне моћи. Делују и изазивају промене само на кожи и слузокожи.
2. Бета зрачење (ситне негативно наелектрисане честице) мање таласне

1. дужине а веће продорне моћи. Штетно делују на сва мека ткива.
2. Гама зрачење (неутрални електромагнетни таласи врло малих таласних дужина). Разарају све пред собом.

Према пореклу постоје природна и вештачка зрачења. Највећи део укупног зрачења које прими светско становништво је природног порекла.

Три основна извора природне радијације су :

1. Космичка радијација: алфа и бета честица и зрака или гама зрака.
2. Природно зрачење радиоактивних елемената и руда из Земље.
3. Радон.

Већина природног зрачења потиче од гаса радона, који је производ распада урана и торијума. Радон се емитује из земљишта и концентрује у подрумима.

Вештачки извори зрачења су:

1. Нуклеарне електране
2. Нуклеарна пражњења и оружје
3. Радиоактивни изотопи који се користе у медицини и индустрији
4. Рендген и скенер апарати
5. Нуклеарни отпад
6. Соларијуми

Приликом неконтролисане нуклеарне ланчане реакције, ослобађа се у експлозији огромна количина енергије. Радиоактивна прашина која пада на земљу после атомских експлозија назива се радиоактивним падавинама.

Човек може бити изложен дејству зрачења:

1. Спољашњим путем – распадањем и зрачењем радиоактивних честица у ваздуху, води или наталожених на површину земљишта и споља деловањем на организме.
2. Унутрашњим путем- такозваним зрачењем људских ткива.

Биолошки ефекти зрачења настају апсорпцијом енергије у ткивима, а узроковани су јонизацијом ткива, односно ћелија кроз које пролази зрачење, стварајући слободне радикала. Настале последице излагања зрачењу се акумулирају током читавог живота, настале промене не могу да се поправе и не постоји начин да човек стекне отпорност на зрачење.

Радиоактивне супстанце представљају најопасније материје у природи и то је једино загађивање које не могу да региструју људска чула. Чак и ниске дозе радијације могу да изазову настанак рака, тератогенезе и генетичке мутације.

Најједноставнији уређај за детекцију радиоактивности је беџ са фотографским филмом који носе особе које раде са радиоактивним материјалом. Уколико радијација доспе до беџа он почиње да се магли.

Вероватно је најпознатији метод мерења радиоактивности Гајгеров бројач, цев испуњена органом у којој се налазе две електроде.

Биолошко полувреме распада неких елемената: Уран -100 дана, Јод -138 дана, Фосфор -257 дана, Стронцијум -35 година, Калцијум -50 година, Плутонијум -180 година.

Нуклеарни отпад чине елементи који имају дуго време полураспада или се налазе у концентрацијама које дају радиоактивна зрачења изнад дозвољених граница. Морају се посебно паковати и одлагати у складишта. Најчешће се користе напуштени рудници који се налазе у геолошко погодним срединама, са малом вероватноћом да буду натопљени водом или зарушени тектонским покретима (рудници соли).

Приликом сервисирања инсталација, 26. 04. 1986 год., у нуклеарној електрани “Лењин” у Чернобилу дошло је до прегревања језгра реактора, а затим до избиљања пожара. Услед прегревања горивних елемената дошло је до експлозије. У тренутку хаварије ослобођено је око 3,5% укупне колчине радионуклида у реактору. Количина радиоактивних супстанци која је ослобођена приликом хаварије реактора била је 200 пута већа од оне коју је произвела експлозија атомске бомбе бачене на Хирошиму 41 годину раније. Радијацијом која се ширила пуних 10 дана загађене су обе земљине хемисфере. Три дана касније недозвољена количина радиоактивних супстанци забележена је у Пољској, Аустрији, Румунији, Финској и Шведској. До 6. маја загађен је и ваздух САД-а и Канаде. Од непосредних последица удеса у Чернобилу живот је изгубило тридесетак, а озрачено је 5 милиона људи. Најмање 100000 људи се нашло на директном путу радиоактивног облака.

Сматра се да је више од 70000 људи било жртва рака и леукемије.

Најпогубнији утицај након радијације произвела су два изотопа стронцијум-90 (чије штетно дејство траје читавих 300 година) и целзијум-137 (290 година). Доводе до појаве генетских мутација, тумора, рака и леукемије. На загађеним територијама данас живи готово 2,3 милиона особа.

Припремили ученици 1ф:

Мирјана Николић, Јована Јаковљевић,
Јелена Станковић, Сања Ристић,
Катарина Жунић

„Морам да издржим, јер ако поклекнем признаћу им да су јачи од свега у шта сам веровао. Не може ово зло навек трајати. Једном ће ваљда правде бити. Никада, али никада нећу отићи са Косова и Метохије“, говорио је не тако давно човек кога више нема. Заблуда и неправда краљева сахрањује се заједно са њима, али неправда законодаваца траје из нараштаја у нараштај. За сва жива бића која нису могла склопити уговоре о томе да једни другима не наносе штету ништа није ни праведно, ни неправедно. А исто вреди и за народе који нису могли или нису хтели склопити уговоре да једни другима не наносе штету.

Библија умрлих каже да је на просторима бивше Југославије 90-их година убијено око 50000 Срба. Једно Ужице остало је без својих становника. Не заборавимо ни 300000 расељених. Размислите, шта би се догодило када би један велики град као што је Нови Сад однео Дунав ...

Има ли правде за наш народ? Држи ли правда земљу и градове Републике Србије, Косова и Метохије? Или ипак неправда руши обадвоје?

Призренска калдрма, мој родни град Приштина, Пећ, Ђаковица, данас су изванредне туристичке дестинације, под условом да говорите бар енглески. Нажалост, ја сам приморана да живим у Лапљем Селу. Да, то је оно Лапље Село које је о Јовандану постало стечиште великомученика на коме је мали део одабраних могао да тражи решавање индивидуалних проблема егзистенцијалне природе. Те се ноћи нисам усудила да будем део тог ријалитија. Не, јер сам бринула за своју безбедност. Не, јер не желим да будем само једна од жртава нерасветљених злочина попут случајева из Ливадица, Гораждевца, Старог Грацка. Мени

нису потребне ни овце, ни трактори, ни станови Владе Косова, нити постхумна почасти да се каква улица назове по мени! А човек који је течно говорио албански, иако је био одан српском циљу, парадигма косовско-метохијских Срба и њиховог физичког и моралног страдања, мучки је убијен с леђа. И поред пригушивача пуцањ је одјекнуо гласно. А тај пуцањ, био је пуцањ у све нас, нас који се боримо да најскупља српска реченица „КОСОВО ЈЕ СРЦЕ СРБИЈЕ!“, не изгуби своју вредност, да будуће генерације испуњавају своје жеље. Желим да живим без страха. Желим да студирам. Али Косовска Митровица више није безбедан град за младе студенте, а и диплома је само техничко питање о коме ће одлучити Брисел. Желим да студирам у Београду. Желим да се озбиљно бавим расветљавањем свих кривичних дела, те тако допринесем да сваки живот вреди исто, и да сви злочинци буду кажњени за своја недела.

Узгред, као ратни профитер у процесу имплементације зарадила сам два пасоша којима могу достојанствено да чекам у реду за бугарску визу.

Пакујем кофере са кнедлом у грлу и сузом у оку. “Ех, Грачанице, да си ми бар јабука, да те могу ставити у недра ...” И верујем да вам је преко главе косовских јадиковки, али драги моји европејци, не заборавите да : док се будемо делили на шумадинце, косовце, лале и херцеговце, београђане и провинцијалце, и тако редом, бојим се да ће нас ускоро остати таман толико да сви станемо под једну крушку.

Марија Живић IVп

3. место на Републичком такмичењу из Реторике и беседништва

Песнички сусрети “Лазар Вучковић”

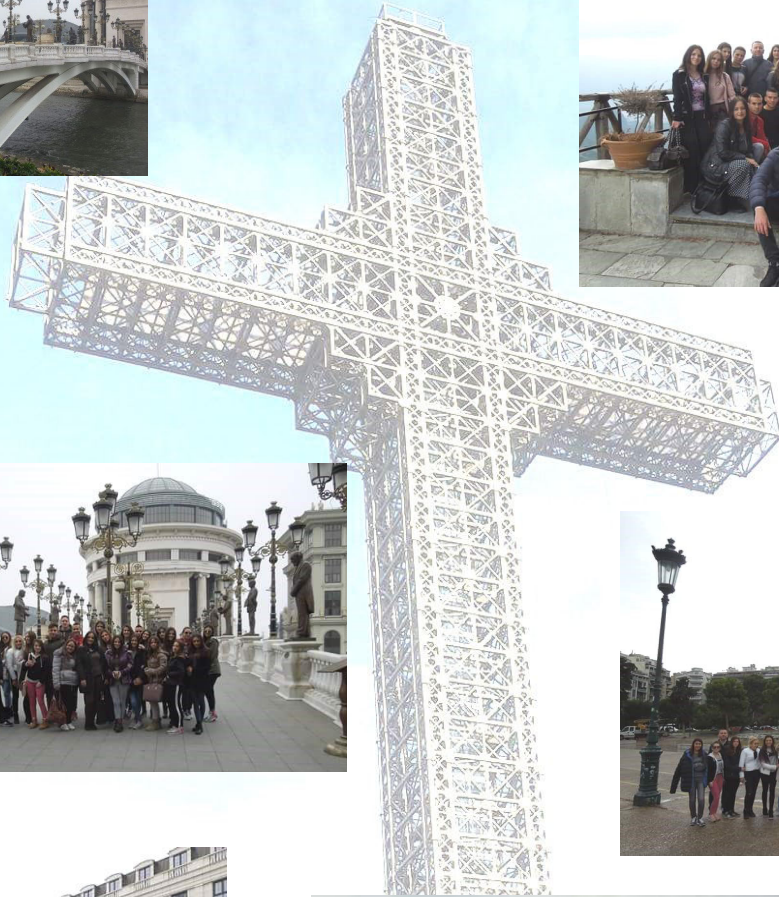
Сајам књига - Београд

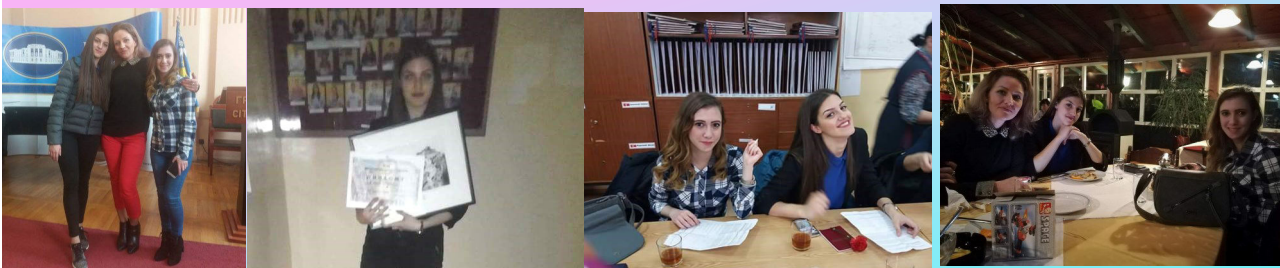
Семинари “Оцењивање” и “Самовредновање”

Републичко такмичење у беседништву

Међуокружно такмичење у стоном тенису - екипно друго место.

Окружно такмичење у рукомету - прво место

Општинско такмичење у одбојци - прво место.

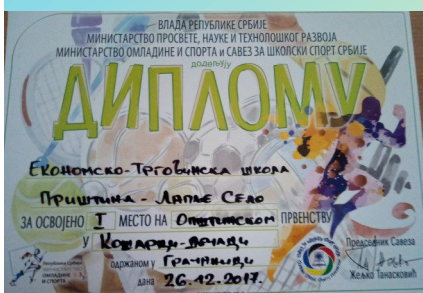
Окружно такмичење у одбојци - прво место.

Републичко такмичење у одбојци.

Општинско такмичење у кошарци - прво место.

Међуокружно такмичење у кошарци - друго место.

Општинско такмичење у фудбалу -

Дечаци прво место;
Девојчице друго место

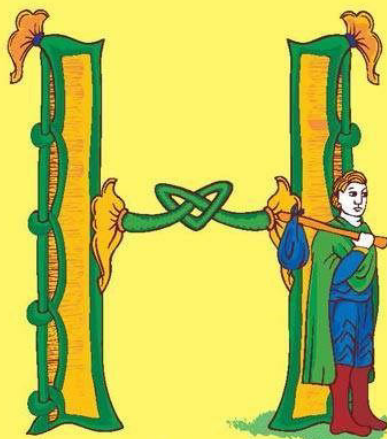
Међуокружно такмичење у фудзалу - прво место

Републичко такмичење у фудзалу

СВЕТИ САВА И МЛАД ЧОВЕК

еки млад човек пошао у свет да нађе добро. Путовао, путовао, па га сусрете свети Сава.

– Куда идеш, пријатељу? – упита га.

– Светитељу, тражим добро по свету

– одговори му младић.

– Јеси ли га негде нашао?

– Е, богами, светитељу, нисам још.

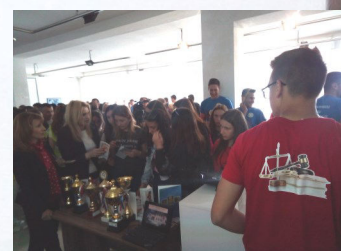
– Тако га, синко, нећеш ни наћи, него се загледај у себе. Пронађи у себи добро, у ономе што радиш и у ономе што

мислиш. Онда добро понуди другима, па ће га и други теби давати.

Младић се захвали, врати се кући и учини како му светитељ рече, па би добро и њему и онима око њега.

3. САЈАМ ОБРАЗОВАЊА ГРАЧАНИЦА 2018.

ДОМ КУЛТУРЕ ГРАЧАНИЦА
10. Мај 2018. год. 10:00-12:00

За њу

Пролазе дани, пролазе ноћи,
 ал' срцу овом нема помоћи,
 буди ту, са мном, бар ове поноћи,
 јер кад сване, лече се старе ране,
 али кад мрак почне да пада
 и туга срцем почне да влада.

Волео сам те, стварно јесам,
 али сам због љубоморе постао бесан.
 Све лепе тренутке ја сам квариио
 како си се осећала, тад нисам марио.

Како сада без тебе да живим?
 Да ли ћу увек себе да кривим?
 Зашто нисам могао тебе да схватим
 и зар због тебе треба да патим?

Да ли си свесна наше љубави?
 Да ли си свесна шта смо изгубили?
 Зашто овако мора да буде?
 Зар живот раздваја овако људе?

Можда се некад сретнемо тамо
 на старом месту, које само ми знамо.
 Можда ћеш доћи, можда ти је стало,
 али ја мислим да није ни мало.

Само се сети наших тренутака,
 заплачи, да видим да ти значи.
 Загрићу те, проћи ће све
 само не одлази, молим те ....

Ђорђе Милановић Ше**Јануар**

Беле пахуље разигране,
 покриле друм, кров и гране
 у шпорету искрице златне
 најављују лепоту ватре.

Празници доносе радост и срећу
 пуно љубави, дружбе и смеха.
 Јануар свечан у белом оделу
 трпеза богата за родбину целу.

Планина снежна и брзе скије ,
 Јануар плеше уз музику ветра,
 ређају се снежни и ведри дани
 али ником, ником хладно није .

Николина Томић Иф

Моје Сунце

Заиста је занимљиво како нека особа може да утиче на нас и на наше расположење... Наравно, она то не би могла без наше дозволе и овлашћења које јој ми, понекад и несвесно, дајемо. Неке особе се неприметно увуку под кожу, да се просто изненадимо када схватимо да су ту...

Тихо и лукаво, ненаметљиво, ситним, али због своје значајности великим, поступцима који одушевљавају и освајају, почео је да ме везује за себе. Својим поштовањем, пажњом, искреношћу и дозом љубави коју ми свакодневно пружа, учинио је да ми постане важан до те мере, да ми се чини да нико пре њега уопште и није био важан. Иако то и није баш тако. Али он својим поступцима и понашањем чини управо то. Невероватно... Уме да ме насмеје када ми није ни до чега. Поправи ми расположење за неколико тренутака. Може да ме рауме и да схвати неке ствари у вези мене, боље и од некога ко ме познаје годинама. Има моћ да ми својим загрљајем улије сигурност и поверење какво нисам осетила одавно. Паметан је, шармантан и духовит. Уме да буде по потреби озбиљни филозоф, а по потреби и дете. Са њим је све лако и једноставно. Он чини да лоше ствари и не буду толико лоше. Време превише брзо пролази када смо заједно. Наша сличност је невероватна. Слажемо се готово око свега и углавном делимо исто мишљење. Наш однос је такав да једно са другим можемо о свему да причамо. Диван је саветник. Најбољи ми је пријатељ. Велика ми је подршка и ослонац. Понекад, залутам мојим мислима колико сам заправо срећна што га имам

поред себе, и колико бих била тужна када га не би било, јер верујте ми, он је особа какву би свако пожелео у животу, као пријатеља пре свега. Иако знам да је живот непредвидив, ипак не желим да се у овим срећним моментима оптерећујем тиме шта ће бити... јер сада је ту, поред мене. Једном ми је један, сада већ бивши, пријатељ рекао нешто што сам ја схватила као савет за у будуће: "Био је тек почетак, а ти си већ размишљала о крају. А ниси требала". И био је у праву. Зато сам одлучила да не размишљам много о томе шта ће бити у будућности, већ да се препустим и уживам у предивној садашњости.

Он је као особа права реткост, зато ми је његово присуство непроцењиво. Својом енергијом, ставом и понашањем он одушевљава. Нисам ја још увек заљубљена, мада ми је неизмерно стало до њега. Очарана сам чињеницом да такав човек уопште корача овом планетом. Он је преко дана моје сунце, а ноћу мој месец чији сјај изнова измами мој осмех. Он је оно што ми је толико било потребно! Он је моје сунце.

Анђела Лазих - IV п

Косметски божур

На Космету божур цвета,
не дамо те земљо света.

Не дамо те благо наше,
нек се други зато плаше.

Ој, божуре, црвен цвете,
тебе Космет гаји као дете.

Тебе гаји и теби се нада,
да на њему цветаш к'о до сада.

Ој божуре, цвеће наше рано,
ти нам цветај да за тебе знамо.
Ти нам цветај ко што си до сад,
и увек ћеш бити српска нада.

Ти си симбол српске крви,
што се лила за слободу.

Ти си симбол увек први,
ти си симбол српском роду.

Ој божуре, цвеће наше,
ја те видим сваког дана.

Ти си симбол вере наше,
ти си наша света рана.

Дошло време божуре све мање,
дош'о странац на српско имање.

Дош'о странац божуре да коси,
како коси, себи их приноси.

Не дај Боже да се све окрене,
па да божур почне да вене.

Ако икад до тога и дође,
мораће то брзо да прође.

Зато Срби треба да се сложе,
да се божури све више умноже.

Да се множе, да нам дају лека,
док је Срба и света и века.

Гледам божур,
као крв да лије.

То је цвеће,
Косова и Метохије.

Стефан Грујић ШФ

Моје срце куца за Космет

У животу сваког човека постоји нешто што га радује, растужује, нешто чиме се поноси, што воли, нешто за чим тежи и нешто чега се плаши. Шта се деси када се иза свега тога крије толико ствари, али им је једна увек заједничка? Да ли се мање плашимо ако исту ствар волимо? Или је страх још већи? Да ли се поносимо иако нас растужује? И да ли смо потпуно срећни ако се плашимо губитка? У животу имам хиљаду ствари које бих могла да наведем као примере који у мени буде све те емоције, али само једна буди све одједном - Космет!

Неко ко није био на Космету види све ово као једно „пусто“ место, док ја овде, на Космету, видим сву љубав овог света. Радује ме сама помисао што живим ту, ту на пољу хероја који су животе дали да би Космет био оно што је данас. Да би Космет био света земља. Космет је моја љубав, моја домовина у њему сам читав живот и зато га много волим. Поносим се свим тим јунацима, силним манастирима који својом лепотом красе све те градове и сва села. Поносим се чињеницом да живим ту где све одише топлотом и љубављу. Топлотом која истопа свако „ледено“ срце и љубављу која те обузме чим крочиш ту, чак иако си целог живота био без срца и душе. Волим Космет, јер га је немогуће мрзети. Волим га зато што ми је пружио сву ту лепоту живљења. Тежим да ме пут никад не наведе да живим далеко од свега што имам. Тежим, али се ипак плашим. Шта ако будем приморана да одем? Да ли ће моје срце и тада куцати за њега? Сигурна сам да хоће! Али, плаши ме, шта ако будем много далеко да не чује све те

моје откуцаје срца који су њему намењени? Али, страх је непотребан све док храброст и људи живе. Зато, са поносом, срећом, љубављу и из свег гласа моја душа вришти да га оставити неће, а срце са поносом куца за Космет!

Недељковић Милена ШФ

Умемо ли да ценимо слободу?

Слобода је за људе непроцењива. Имам 16 година и већ одавно сам свесна на који начин живимо, ми, људи на Косову и Метохији. Знам да се мој народ од давнина па све до данас бори са окупаторима. Бојим се да ова борба за ослобођење нашег народа на Косову и Метохији никад неће престати. Не знам до када ће трајати, али знам да докле год траје Срби ће овде страдати. Страдаће недужни људи, жене, деца. А све ово се дешава захваљујући великим силама. Питам све вас који сте 1999. без имало савести убијали српски народ, рушили и палили српске светиње, да ли се кајете? Ако сте још живи, да ли вам у сну долазе спрска дечица која сада са анђелима деле радост? Можете ли заспати? Можете ли живети са тако великим грехом? А причају да је мој народ геноцидан. Мој народ, који је највише страдао, који и даље страда. Мајке још увек оплакују сање на наше постојање, само не знам до када ћемо издржати. И зато вас молим, Србијо, Срби, пробудите се! Народ на Косову и Метохији је као птица која је заробљена у кавезу и прижељкује слободан лет.

Андријана Ристић П е

Ја сам за љубав, а против мржње

Љубав и мржња су два различита света. Толико различита да и када их изговоримо звуче чудно, једноставно не иду заједно. Оне су небо и земља, као светлост и тама и оне буду потпуно различита осећања у нама. Љубав је најмоћнија и најлепша ствар на свету. Она нас подигне, даје снагу, веру... љубав покреће људе. Ако си окружен људима који те воле и разумеју, ако си окружен позитивном енергијом и свет гледаш на прави и ведрији начин, срећан си човек. Љубав не може да се купи, ако у себи немаш емоције, осећања, а у души је тама, немаш трунке светлости да ти обасја дан, све губи значај. Није љубав попут математике тешка за схватање једноставно је, воли и бићеш вољен. Мржња је по мени беспотребна и небитна ствар на свету. Мржња спутава, уништава и гура људе на дно. Данас је и љубав у сенци мржње. Она је као неки отров, ако га имаш мало у себи угушиће те, неће ти дати мира. Зашто узимати отров ако има толико лепих и позитивних ствари на свету? Које је мржња донела нешто добро? Зашто мржња има улогу у нашим животима? Та реч треба да буде страна за све нас, да једноставно не постоји. Треба ширити љубав, јер то људе чини срећним, испуњеним и они су пуни живота. И један загрљај и један осмех човеку улепша дан, а то су само ситнице које нас чине срећним. Једном ћеш се пробудити и схватити да је живот кратак, кратак за оно што си планирао, схватиш да си трошио време на небитне ствари, на небитне људе, зато шири љубав, јер љубав побеђује све!

Јелена Јовановић Иф

Сломљено срце

Шетали смо покрај реке
сами ти и ја,
и надали да се никада нећемо растати.

Док је сунце грејало
моје се срце смејало.
Наша је љубав цветала
ал нам је друга сметала.

Мислила сам да волиш само мене,
ал моје срце за
тобом вене.

Љубав је наша била тајна,
али не и бескрајна.
У једном се тренутку све завршило...
И мој се живот срушио.

Сад шеташ са њом поред реке,
а ја сама у таме неке.

Анастасија Тодоровић Ип

Небо је у њеним очима

То је било када сам се заљубио. Читав свет се изокренуо, све је постало другачије, много лепше. Осетиш милион лептирића у стомаку који те обавештавају да си заљубљен шаљући своје мале непријатеље кроз читаво тело. Поглед ми се сусрео са њеним, а срце је куцало брзином муња у највећој олуји. Њене очи су биле плаве, небо је љубоморно на то плавило које луга њеним зеницама. Осетио сам топлину. Другачију и јединствену. Разликовала се од других девојака по самом погледу. Имала је бисерни осмех. Њеним очима је пловио брод, остављао беле трагове који се називају сјај. Попут мора, брода и белих таласа који запљускују по олуји. Њеним очима је летео авион и димом исцртавао белину њених зеница. Попут авиона и пилота који лети плавим небом. Баш као њене очи, плава боја је у мени увек будила радост. Та заљубљеност је била на први поглед. Угледао сам њену плаву косу на крају школског ходника. Угледао сам крупне плаве очи које су на мене оставиле највећи траг. Као траг стопала, али овај се звао љубав. Тог дана, када су нам се погледи срели. Када смо погледали једно друго, право у очи, лептирићи су се вратили, срце је заиграло валцер уз песму љубави, а ја сам био пресрећан што сам упознао особу другачију од свих, а тако сличну мени. Пробудила је у мени радост, љубав, нервозу, љутњу, љубомору, једним погледом. Небо је у њеним очима.

Александар Петковић Ш е

Сетих се

Сетих се, кроз маглу, како отворених руку дочекујеш моје прве кораке. И кану суза, десета по реду, смештена на рукаву твоје омиљене блузе.

Оне певају о одрастању, неком које следи, које нисам ни схватала, те сам смело играла уз песму, и корачала безобзирним корацима. Затим следи и трчкарање, од једне дестинације на другу, пре него што бата и ја изађемо у двориште.

Рука о руку, смелим осмесима трчимо ка одрастању- (ка улуци близу наше куће) Онда и возња бицикле, и незабораван ожиљак на мом лицу..

Кажеш да ти је било смешно, јер сам лице упрљала прашином и да је рана била мала, скоро невидљива..

Зашто се онда у ходнику болнице чуо јецај твог гласа и да ли је онај стисак руке био само снага?

И зашто си после ране, чекала ожиљак?

И како је све то било важно?

Кад се данас о томе све мање прича..

Као и о 12. рођендану, ког се ја ни не сећам, али ти и даље памтиш да је торта била округла и зашто је на врху била сирена.

15. тек заборављам, јер скоро следи 16.

А ти би поново славила моју матуру

И изнова гледала моју слику са ње.

И зашто је све то битно, када данас нико о томе не прича..

И зашто да наставим, кад ћеш се сваког детаља сећати само ти..

И како одрастемо тако велики?

Када нам је најважније мишљење тамо неке пете особе..

И зашто не прихватимо истину.. Да се о нама брине само МАЈКА!

Анђела Станојевић Пе, Племетина

Српска суза

Година за годином пролази, а да ли пролази сваки дрхтај, свака суза, свака мајчинска клетва, свака молитва? Не пролази, нити ће икада проћи. Српска светиња је горела, а да ли ће се икада угасити пламен у срцима недужних људи, у срцима људи који су криви само зато што су Срби?

Седамнаест пута зашто, зашто, зашто?

Ни на једно моје зашто нема одговора... Некада је заправо и ћутање најбољи одговор. Живот је кренуо низбрдо тог седамнаестог марта, заправо, живот за Србе на Косову и Метохији се тог дана угасио. Косово је тада било потопљено морем суза, а питам се шта се десило са сузама које нису испливале на површину Српског лица већ су се утопиле у очима и кренуле да потискују људску душу. Да ли постоји трунка покајања и гриже савести у људима који су уништили туђе животе? Сви смо на овом свету исти, сви имамо једно срце и једну душу, сви имамо осећања, сви смо људи, сви имамо своје име и презиме, али да ли нас то што смо Срби издваја од других? Када погледате у небо видите ли исто што и ја? Видите ли све спаљене манастире и цркве, сву децу, малу и велику, која бојазно напуштају своја огњишта, видите ли мајке које плачу и моле се за животе својих најближих, видите ли очеве који иду за својом породицом погнутих глава и пуних очију суза, видите ли сву бол која је била и која је остала и никада неће проћи? Кад погледам у небо видим само једну жељу за коју су се сви молили, видим само једну молитву која је пролазила од усана до усана, видим само једно „Господе,

помози нам“. Кажу да је људски опростити али не и заборавити, након толико година туге и патње, опет је све исто, и даље смо гости на сопственом огњишту, и даље живимо у нади да ће се свака суза наплатити.

И данас правда мирује и стоји непомишно у месту, али сви живимо и живећемо у нади да ће Божија казна стићи сваког ко је то заслужио, а до тада нам једино преостаје да се сећамо и не заборавимо седамнаести март, али и сваки дан који је преплављен тугом. Србијо сећај се, Србијо никад не заборављај!

Тамара Ристовић Ип

Песма о мом селу

Ја вам причам о свом селу

Добротин се оно зове,
кроз њега тече мала река
Жеговка је њено име.

На сред села стара црква,
Димитрија светог слави
из 18-ог је она века па
године многе броји.

Богата је то равница,
окожена златним пољем,
Сви су љиди ту радници
обрађују њиве своје.

У том селу, рођена сам
ту сам снове многе снила
па му песму посвећујем:
„Родна грудомоја мила“.

Јовановић Сања II

Судимо

Судимо о крају по почецима, судимо о дужини и трајању, а да већина нас нема појма о чему заправо прича. Али, сви и даље причају са надом и (не) вером у речи које напуштају њихова уста, међутим, не заустављају их. Пуштају их да зује ваздухом и наилазе на разумевање и неразумеваче људи у околини.

Свако је од нас убеђен у исправност сопствених ставова, одлука, искустава, поступака... нађите бар једног човека који ће вам признати да је кривица његова без покушаја да пронађе разлог томе у неком другом човеку, нема га.

Рођени смо са том потребом да лутамо и проналазимо разлоге за постојање свега што можемо и не можемо видети очима, несвесни да тако не додајемо поједностављености смисла читавог живота, већ компликујемо и настављамо да плетемо неограничено велику паукову мрежу пуну сумњи и загонетки у сам живот и његову поенту.

Ходамо и у ходу настављамо да тврдимо да смо видели довољно, како би људи веровали у наше дефиниције онога што смо видели, како би помислили да смо довољно

видели и завидели нам на томе. Међутим, ми нисмо свесни да заправо ништа нисмо видели и да је то што смо видели ситан тренутак промицања бесконачности испред наших очију. Бесконачност, за којом јуримо од пузања, преко ходања па све до водања штапа, а никако да је стигнемо. Међутим, упркос томе одбијамо да се помиримо са чињеницом да је она недостижна и да до ње никада нећемо допрети.

Настављамо да примамо и дајемо неке своје закључке о томе како је живот пролазан. Тврдимо да није битно ко смо, ни какве смо особе, јер на крају игре и пијуни и краљеви иду у исту кутију, и богати и сииромашни заврше под истом земљом, али, током отварања и затварања уста, у нади да ће у ове празне приче које просипамо неко поверовати, свако од нас заправо бежи од истине. Игноришемо је и тражимо разлоге своје лењости, омражености, неверности, сумњи и свега негативног што покушавамо прекрити, водећи се на прљаве игре саме судбине и немогућности контроле исте.

На крају, да ли је заиста битан завршетак живота, или његов изглед? Након тридесет, шездесет или деведесет година живота, зар није тужно што након одласка некога из наших живота ка вечном путовању, без могућности поновног сусрета, осим оних у сновима и мислима, једино на шта помислимо јесте крај. Тада у себи изнова и изнова понављамо то да су отишли пре него што су требали и да ништа добро у животу нису видели. Упоредујемо их са људима који су на то вечно путовање кренули, а да су се притом најивели и видели и више него што су требали. Зар није тужно што приликом неизмерне туге упоредујемо туђе животе, осуђујући оне који су предуго корачали, али и оне који нису то урадили, кривећи опет

неизбежну свирку судбине на коју смо дужни заиграти, без обзира на то води ли нас игра ка понору или врху.

Крај је изговор кукавица и оних најкомпликованијих, а заправо најједноставнијих људи, са једноставним и истим циљевима. Они се покушавају представити у светлу компликованости и замршености, стрепећи испод својих ледених окова да неко не стигне до њих и схвати читаву поенту свега, те тако не одустане од њих.

Међутим, није поента у причи са крајем, јер фокус није на крају, него на почетку и читавој радњи. Нико од нас не пружа руку, а да размишља за тренутак кад ће је повући, не крећемо са читањем књиге само да би је завршили..

Живимо живот који и јесте и није изван граница наше контроле. Док судбина свира игру на коју бацамо кривицу за све своје проблеме, а надаће проналазимо у нитима те једне мелодије, истина је да се крећемо и правимо покрете без икакве претходне праксе и вежбе. Плешемо дуж литица иза којих се простиру провалије до којих нам ни поглед не досеже, у сталном страху од пада, повреда, боли и суза.

Међутим, чињеница како ћемо се носити са сваким саплитањем и падом није део те мелодије, јер свирка ту стаје и на нама је да наставимо. Како ћемо устати и на који начин ћемо наставити даље, зависи од нас самих, наше личности, ставова и погледа на оно што се преод нама дешава, а не од судбине. Оно што већина нас никада неће прихватити, јесте да се не рађамо са циљем да ћемо умрети. Да..., смрт стоји на крају сваког пута и сваким кораком смо јој све ближи, међутим, иако већина нас смрт сматра

животним поразом, она то није.

Постоји ту нешто од чега бежимо и од чега се ужасно бојимо. У нама тиња тај страх од мрака још од самог рођења и сваким кораком са којим му се приближавамо, он све више расте. Свако од нас се бар једном осврне са размишљањем и носталгијом за свим пређеним корацима, када је тај мрак заправо био само пука замисао.

Ма колико год ми мислили да видимо и да нам поглед досеже до самог циља, истина је да не видимо даље од свог носа. Сваки поглед нам се завршава са једним начињеним кораком и ту стаје до другог и тако у круг. Не знамо колико нам још треба до тог краја и поента живота је заправо у томе.

Мој наставник српског је волео понекад рећи : " Није поента у дужини, него у садржини.", и та би реченица могла заменити и у себи склопити све ове силне речи, јер је то све што покушавам дочарати.

Без обзира на то да ли је крај ту за десет, двадесет, или шездесет година... постарајте се да вам пут остане у лепом сећању, да се сваки моменат такмичи са претходним у жељи да буде бољи и интересантнији. Не осврћите се око себе и не тражите одобравање у људима за оно што радите, јер ни они сами не знају и не смеју судити о томе да ли је то исправно или не. Покушаће на све начине да звуче самоуверено и чврсто, држећи се неких својих ставова.

Будите високо у сопственим очима и спокојни у телу и души, јер је то једино место на овом свету на ком ћете бити и живети, ма где год отишли.

Фатима Ибро Пф

Елегија

Несаница
 Срце јеца Молитву
 Птице одлазе
 Срећа у црнини
 Јоргован мирише.

 Кренусмо
 Сунце нам пратиља
 Зима у грудима
 Црни смо под звездама
 Огњишта – згаришта
 Песма – кукњава
 У сенци – успомена.

Гледала сам

Данас се изврнуо део облака у мени
 Остала сам,
 Прикачена за тле
 Дрхтавим жаром зурила бледо
 У речи тих људи
 Гледала сам
 Не осећам празнину,
 Јавља се пуноћа тог недостајања
 Што је ћутке остала по угловима
 тишине.

Несаница

Цвркуће несаница
 Ти стојиш на узглављу
 Ћутиш
 Побегла бих иза хоризонта
 Изгубила сам себе у себи
 Речи везала у чворове
 У висине подигла ти име
 Пуним очима самоће
 Дозивам те
 Ћутиш!

Радмила Миљковић,
професор српског језика и
књижевности

Уклета година
 Моје село занемело
 Чему сећања?
 У свести надања
 Увела ...

Не осећам бљесак унутар
 Коштрљиве речи преплићу се крадом.
 Без себе остајем
 У димљивој недоумици жеља.

Дим у очима,
 Краде лицу сузе.

Без даха,
 Без погледа, Гледам те.

Ожиљак – рана.
 Вене се преплићу од заноса.
 Ту нема краја.

Судбина

Нестали сте попут дима,
далеко у облацима,
заједно сте са анђелима.

Знамо да нас видите доле,
нас ђаке који Вас јако воле.
Жао нам је, што Вас нема више,
али надамо се сунцу после кише.

Част је наша што имали смо Вас,
за професора и друга,
и велика је ово туга.

Анђео сте чувар наш од сада.
Заувек живеће у нама нада,
да биће боље без вас некада.

Хвала Циле на свему,
у име свих ученика
који те јако воле.

Кажемо јасно и гласно:
ЗАУВЕК СТЕ ПРОФЕСОР ОВЕ ШКОЛЕ!

Ива Ничић Пе